

Det kommunale tilsyn – Statsforvaltningens tilsyn med kommuner og regioner

Statsforvaltningens kommunale tilsyn afgiver vejledende udtalelse i omkring 300 sager årligt.

Dette er en overordnet og generel beskrivelse af, hvad det kommunale tilsyn er, og hvordan tilsynet behandler en sag. Beskrivelsen indeholder forklaringer af, hvad tilsynets kompetence er, hvilke sagsskridt tilsynet typisk foretager i tilsynssager og tilsynets reaktionsmuligheder.

1. Hvad er tilsynets kompetence?

Det kommunale tilsyn fører tilsyn med, at kommuner og regioner overholder den lovgivning, der særligt gælder for offentlige myndigheder. Det kan for eksempel være forvaltnings- og offentlighedsloven, kommunestyrelses- og regionsloven og de uskrevne grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse (de såkaldte kommunalfuldmagtsregler). Andre eksempler er kommunernes tilsyn på miljø- og planområdet og overholdelse af forskellig lovgivning på folkeskoleområdet.

Der er visse begrænsninger i tilsynets mulighed for at tage sager op til behandling. Tilsynet kan blandt andet ikke behandle henvendelser, som handler om:

- Lovgivning, der retter sig mod andre end offentlige myndigheder eller både retter sig mod offentlige myndigheder og andre (f.eks. lov om ligebehandling af mænd og kvinder).
- Kommuner og regioners overholdelse af en aftale, f.eks. overholdelse af aftaler om køb og salg af fast ejendom.
- God forvaltningsskik og om en afgørelse er rimelig eller hensigtsmæssig.
- Afgørelser i enkeltsager, som kan behandles af en særlig klage- eller tilsynsmyndighed, f.eks. Ankestyrelsen, Natur- og Miljøklagenævnet, Datatilsynet eller andre.

2. Hvem retter tilsynet sig imod?

Det kommunale tilsyn retter sig mod kommunalbestyrelsen/regionsrådet som det øverste ansvarlige organ for kommunens/regionens anliggender. Derfor er det også kommunalbestyrelsen/regionsrådet, der er adressat for tilsynets henvendelser i en tilsynssag, ligesom eventuelle sanktioner retter sig mod kommunalbestyrelsen/regionsrådet eller dens medlemmer.

3. Hvornår rejser tilsynet en sag?

Baggrunden for det kommunale tilsyns overvejelser om at rejse en tilsynssag kan være forskellig.

Det er ofte henvendelser fra borgere, herunder en part i en kommunal/regional sag, eller andre, der får tilsynet til at overveje, om der er tilstrækkeligt grundlag for at rejse en sag. Tilsynet kan

også tage sager op af egen drift på baggrund af generel omtale af et forhold, for eksempel i medierne.

Tilsynet modtager ofte henvendelser fra kommuner og regioner, der anmoder om en vejledende udtalelse om, hvorvidt en disposition, som kommunen/regionen overvejer, efter tilsynets opfattelse vil være i overensstemmelse med lovgivningen.

Tilsynet beslutter selv, om der er tilstrækkeligt grundlag for at rejse en tilsynssag. Det afgørende for, om tilsynet har pligt til at undersøge sagen nærmere, er, om der foreligger oplysninger, der giver grund til at antage, at der er en vis sandsynlighed for en ulovlighed, som ikke er bagatelagtig.

Det betyder, at Statsforvaltningen kan beslutte ikke at gå nærmere ind i en sag, hvis henvendelsen ikke er tilstrækkeligt underbygget.

4. Typiske sagsskridt

Det kommunale tilsyn modtager ofte henvendelser, som ikke giver anledning til at rejse en tilsynssag. I sådanne situationer afviser tilsynet derfor at rejse en sag uden at kontakte kommunen eller regionen først.

Det kan for eksempel være, fordi der ikke er noget, der tyder på, at kommunen eller regionen har handlet ulovligt, eller fordi tilsynet ikke har kompetence til at se på det spørgsmål, som henvendelsen omhandler.

I andre tilfælde beder tilsynet kommunen eller regionen om en udtalelse. Kommunalbestyrelsen/regionsrådet skal udlevere de dokumenter, tilsynet beder om, og sædvanligvis får tilsynet de oplysninger, som er nødvendige for at kunne bedømme lovligheden af en kommunal/regional disposition. Som udgangspunkt lægger tilsynet disse faktuelle oplysninger til grund for vurderingen af en sag.

Når tilsynet har modtaget kommunens/regionens udtalelse, vurderer tilsynet, om oplysningerne er tilstrækkelige for, at sagen kan behandles. Det kan være, at der skal indhentes yderligere oplysninger – som for eksempel konkrete akter, der kan belyse sagen nærmere, eller en udtalelse fra det ministerium, som har ansvaret for de regler, som sagen handler om.

Når tilsynet har alle nødvendige oplysninger i sagen, vil tilsynet typisk komme med en udtalelse om, hvorvidt kommunen eller regionen efter tilsynets opfattelse har handlet ulovligt, jf. den lovgivning, som tilsynet har kompetence til at kigge på. I enkelte tilfælde, kan der være grundlag for at pålægge kommunen eller regionen sanktioner.

5. Tilsynets reaktionsmuligheder

Det kommunale tilsyns mest anvendte reaktionsmulighed er at afgive en vejledende udtalelse om, hvorvidt en kommunalbestyrelse eller et regionsråd har tilsidesat den lovgivning, som ligger inden for tilsynets kompetence. Det er sjældent, at tilsynet anvender de sanktioner, som lovgivningen giver mulighed for, da kommunalbestyrelser/regionsråd i langt de fleste tilfælde følger tilsynets

udtalelse. Hvis en udtalelse ikke efterleves af kommunen/regionen, kan tilsynet efter omstændighederne følge op på sagen.

Her følger en kort beskrivelse af de sanktioner, som lovgivningen giver tilsynet mulighed for at anvende:

- Statsforvaltningen kan sætte kommunalbestyrelsens/regionsrådets beslutning ud af kraft, hvis beslutningen strider mod lovgivningen. Under Statsforvaltningens behandling af sagen kan Statsforvaltningen under særlige omstændigheder midlertidigt suspendere den pågældende beslutning.
- Undlader kommunalbestyrelsen/regionsrådet at udføre en foranstaltning, som den efter lovgivningen har pligt til at udføre, kan Statsforvaltningen pålægge de medlemmer af kommunalbestyrelsen/regionsrådet, som er ansvarlige for undladelsen, tvangsbøder.
- Statsforvaltningen kan anlægge erstatningssag mod et kommunalbestyrelsesmedlem/regionsrådsmedlem, som er ansvarlig for, at kommunen/regionen er påført et tab.
- Statsforvaltningen kan frafalde sagsanlæg (jf. punkt ovenfor) mod, at den pågældende inden en fastsat frist indbetaler et nærmere angivet beløb til kommunen/regionen.
- Statsforvaltningen kan anlægge anerkendelsessøgsmål mod en kommunalbestyrelse/regionsråd, der har truffet en beslutning, der strider mod lovgivningen eller har undladt at udføre en foranstaltning, som den efter lovgivningen har pligt til at udføre. Herved kommer domstolene til at tage stilling til sagen.

6. Social- og Indenrigsministeriet som overordnet tilsynsmyndighed

Tilsynet med kommunerne og regionerne varetages af Statsforvaltningen med Social- og Indenrigsministeriet som overordnet tilsynsmyndighed.

Social- og Indenrigsministeriet er ikke en almindelig klageinstans over for Statsforvaltningen. Ministeriet kan kun tage sager op til behandling, hvis ministeriet skønner, at sagen er af principiel eller generel betydning eller har alvorlig karakter.

Der er i kommunestyrelseslovens kapitel 7 fastsat regler om ministeriets kompetence, sagsoplysning og reaktionsmuligheder.

7. Love og regler

Reglerne om Statsforvaltningens tilsyn og Social- og Indenrigsministeriet som øverste tilsynsmyndighed over for kommunerne og regionerne står i kommunestyrelseslovens kapitel 6 og 7 og i regionslovens §§ 30-31.

Kommunestyrelsesloven og regionsloven kan findes på retsinformation via disse links:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=170459>

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=170461>